

Arktis & Miljö säkerhet

En beskrivning av Norges relation till Arktis

Abstract

This essay describes the Norwegian state relation to the Arctic environment in a security context. This has been achieved through looking into how the broadening and deepening of the security concept has been embraced by the Norwegian state, in relation to the environment in the Arctic. The method for the description has been a qualitative text analysis of the Norwegian strategy for The High North, where I implement a dimensional analysis with three different environmental security theories with various reference objects: the state, the individual and the ecology. The result of this study shows that Norway has a comprehensive, but complex, relation to the Arctic environment. The complexity originates from the tensions both within and between the reference objects and their dimensions diverse requirements to raise their security, and the numerous threats to them. The study also concludes that the Norwegian state has adopted the broadening and deepening of the security concept to some degree.

Nyckelord: Arktis, Norge, Miljö, Säkerhet, Sårbarhet,
Characters: 69728

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte & frågeställning	2
1.2	Miljön – källa till konflikt och osäkerhet?	2
1.3	Förändringar i Arktis	3
1.3.1	Tänkbara miljömässiga implikationer	3
1.3.2	Tänkbara geopolitiska implikationer.....	3
1.4	Disposition	4
2	Teori	6
2.1	Ett förändrat säkerhetskoncept	6
2.2	Statlig miljösäkerhet.....	6
2.3	Individuell miljösäkerhet.....	8
2.4	Ekologisk miljösäkerhet	9
3	Metod	11
3.1	Kvalitativ textanalys.....	11
3.2	Dimensionsanalys.....	12
3.3	Operativa dimensioner	13
3.4	Norges Arktiska strategi.....	14
3.5	Norge som analysenhet	15
3.6	Avgränsningar	16
4	Analys	17
4.1	Statsdimension	17
4.2	Individdimension.....	19
4.3	Miljödimension	24
5	Resultat & Slutsats	28
6	Referenser	30

1 Inledning

De senaste åren har debatten kring miljöförändringar och dess påverkan på jorden, samhällen och människan intensifierats. Det råder inte längre någon osäkerhet om huruvida människans aktivitet har påverkan på jordens klimat eller ej.¹ De tveksamheter som finns kring miljöförändringarna berör snarare exaktheten i förutsägelseerna om hur miljöförändringarna kommer att ta sig i uttryck.²

Men för vem ska miljön bevaras, hur ska den användas och i vilket syfte? Frågor som dessa ställer givetvis miljön i relation till andra, inte mindre viktiga, frågor som exempelvis ekonomisk säkerhet, nationell säkerhet, energisäkerhet, individers säkerhet och miljösäkerhet. Miljöfrågor ska därför förstås i relation till andra politiska frågor, Hedrén skriver att om man vill:

”förstå det politiska handlandet inom ett visst område måste vi ta ställning till betydelsen av [...] harmonisering med ståndpunkter i andra frågor, prioriteringar mellan det berörda området och andra områden”.³

I Arktis finns flertal intressen som i många fall står i motsats till varandra. Länders prioriteringar och avvägningar i dess hantering av intressekonflikter mellan exempelvis olje- och gasutvinning, ursprungsbefolkningarnas skydd, sjötrafik, fiske och det ekologiska bevarandet ställer miljöns varande i fokus. Att studera Norges strategi för den arktiska regionen kan ge oss ett embryo till ökad förståelse för hur stater ser på miljöns koppling till säkerhet.

Arktis framtid präglas av geopolitisk såväl som miljömässig osäkerhet. Denna osäkerhet innebär att stater, NGO:s och individer redan nu har utvecklat, eller utvecklar planer, för den arktiska regionen. Arktis är dock inte bara ett intresseområde som involverar de geografiskt belägna länderna och människorna, utan ett område med ett globalt intresse. Detta manifesteras bland annat i att Kina, Sydkorea, Tyskland och Frankrike utvecklar egna strategier för Arktis, trots att länderna geografiskt inte tillhör regionen.⁴

Eftersom den generella bild som oftast ges, inte minst i media, är att det pågår en ständig kamp över resurser och naturen i Arktis, är det relevant att utforska staters relation till miljön i denna region för att förstå varför och i vilket avseende miljön anses vara viktig, något denna studie syftar göra genom en fallstudie av den norska staten.

¹ IPCC. 2007. *Synthesis Report: An assessment of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. s. 36-41.

² Booth, Ken. 2007. *Theory of World Security*. s. 328.

³ Hedrén, Johan. 1994. *Miljöpolitikens natur*. s. 265.

⁴ Heinenen, Lassi. 2011. *Arctic Strategies and Policies: Inventory and Comparative Study*. s. 7.

1.1 Syfte & frågeställning

Avsikten med studien är att beskriva Norges relation till den arktiska miljön med teorier om miljö säkerhet. Den frågeställning som jag har valt att arbeta med är följaktligen:

Hur ser Norges relation till Arktis miljö ut i en miljö säkerhetskontext?

Svaret på denna frågeställning kommer att besvaras genom att beskriva vilka risker och möjligheter den norska staten ser i Arktis, samt hur Norge avser att behandla dessa i en säkerhetsteoretisk kontext. Analysen kommer primärt att visa på vilket referensobjekt Norge avser använda och beskydda miljön för, då detta kommer att kunna synliggöra det som staten värdesätter hos miljön, och därmed dess relation till denna. Analysen kommer också visa på när miljön anses utgöra ett hot för olika referensobjekt, för att visa eventuella spänningar inom synen på miljön. Uppsatsen kommer därtill att besvara en frågeställning som rör säkerhetsbegreppets fördjupning och breddning. Denna frågeställning ser ut på följande sätt:

Hur speglas breddandet och fördjupandet av säkerhetskonceptet i Norges Arktiska strategi?

1.2 Miljön – källa till konflikt och osäkerhet?

Debatten kring miljön, de globala miljöförändringarna och dess kopplingar till dåtida, nuvarande och framtida konflikter är omtvistad. Miljö säkerhetsdiskursens existens är emellertid ett bevis på att även om det kanske inte finns kausala förklaringar till kopplingen mellan miljö och konflikt, så finns *uppfattningen* om ett samband, hos diverse aktörer i världen. Elliot menar t.o.m. att sambandet mellan negativa miljöförändringar och konflikt, för vissa, förefaller vara axiomatiskt.⁵

Det finns idag få belägg som visar att samtida konflikter uppstår enkom som följd av miljöförändringar.⁶ Men att man inte har lyckats belägga miljöns kausala påverkan på uppkomsten av konflikter behöver inte betyda att en påverkan inte finns. Mobjörk et al, skriver att det är omöjligt att belägga kausalitet mellan miljöförändringar och konflikter, de fortsätter med att poängtera att ”it seems that

⁵ Elliot, Lorraine. 1998. *The Global Politics of the Environment*. s. 220.

⁶ Barnett, Jon. 2001. *The Meaning of Environmental Security: Ecological Politics and Policy in the New Security Era*. s. 50.
Barnett, Jon & W. Neil Adger. 2010. ”Environmental Change, Human Security, and Violent Conflict”. I Matthew, Richard A. Et al. *Global Environmental Change and Human Security*. s. 123.

there is no single factor that can explain why armed conflicts occur”.⁷ Således, miljöförändringarnas enskilda påverkan på uppkomsten av konflikter har inte kunnat beläggas, men inte heller någon annan enskild faktor kan förklara varför konflikter uppstår.

Istället talar man om möjligheten till att miljöförändringar kan påverka uppkomsten till konflikter, tillsammans med andra faktorer. Resonemanget är att miljön och eventuella förändringar av den kan leda till ökad *osäkerhet* för stater och individer, något som i sin tur, kan resultera i konflikter.⁸

1.3 Förändringar i Arktis

1.3.1 Tänkbara miljömässiga implikationer

De globala miljöförändringarna kommer att få stor påverkan på Arktis. Den globala uppvärmningen i Arktis, jämfört med andra regioner på jorden, sker fortare och kommer att påverka den arktiska regionen som helhet på ett mer dramatiskt sätt.⁹ Dels kommer uppvärmningen innebära att istäcket i Arktis riskerar att smälta bort, något som givetvis påverkar förutsättningarna för det existerande ekologiska systemet.

Vidare kan andra djur- och växtarter förflytta sig till nordligare breddgrader som följd av det, för dem, mer gynnsamma klimatet, vilket ytterligare kan hota det nuvarande ekosystemet. Fisk söderifrån kommer exempelvis att emigrera nordvärt och på så vis börja konkurrera med ”coldwater fish stocks”.¹⁰

Arktis smältande isar kommer därtill att få globala implikationer då havsnivån kommer att höjas, samt då mindre solljus kommer att reflekteras bort av snö och is. Det förefaller rimligt att havsnivån år 2100 troligtvis kommer att stiga mellan 18-59 cm, men troligtvis högre än så.¹¹ Denna havsnivåökning sker inte bara som följd av uppvärmningen av Arktis, men påverkas givetvis av denna.

1.3.2 Tänkbara geopolitiska implikationer

⁷ Mobjörk, Malin, et al. 2010. *On Connecting Climate Change with Security and Armed Conflict – Investigating knowledge from the scientific community*. s. 77.

⁸ Mobjörk, Malin, et al. 2010. *On Connecting Climate Change with Security and Armed Conflict – Investigating knowledge from the scientific community*. s. 79.

Barnett, Jon & W. Neil Adger. 2010. ”Environmental Change, Human Security, and Violent Conflict”. I Matthew, Richard A. Et al. *Global Environmental Change and Human Security*. s. 130-131.

Lee, James R. 2009. *Climate Change and Armed Conflict – Hot and Cold Wars*. s. 64.

⁹ Mobjörk, Malin, et al. 2010. *On Connecting Climate Change with Security and Armed Conflict – Investigating knowledge from the scientific community*. s. 52.

¹⁰ Lee, James R. 2009. *Climate Change and Armed Conflict – Hot and Cold Wars*. s. 120-121.

¹¹ Rummukainen, Markku & Erland Källén. 2009. *Ny klimatvetenskap 2006-2009*. s. 43.

Arktis är på många sätt ett unikt område på jorden. Regionen har på grund av sin säregna natur och sitt ogästvänliga klimat länge varit relativt otillgänglig för människor, undantaget Arktis ursprungsbefolkningar. Miljöförändringarna har redan, och kommer i allt större utsträckning göra området mer tillgängligt för större delar av jordens befolkning och därmed öppna upp för ökad ekonomisk exploatering, inte minst av fossila bränslen, men även av fisk. Man beräknar att cirka 22 % av jordens ännu inte upptäckta fossila bränslen finns i den arktiska regionen.¹² Arktis uppvärmning kommer göra det möjligt att bedriva jordbruk i en större skala än tidigare, också fiskeindustrin kommer att gynnas i takt med uppvärmningen.¹³

Isens tillbakadragande kommer dessutom att öppna upp för sjötrafik genom nordöst- och nordvästpassagen.¹⁴ Detta kommer att innebära att en region som tidigare varit relativt fredad från intensiv kommersiell sjöfart och fiske kommer att tillgängliggöras för dylik aktivitet. Lee menar sammantaget att den smältande arktiska isen därför kommer att:

open a 'new world', comparable in some ways to the voyage of Columbus. There will be claims to lands, populations will move on a large scale, and there will be a rush to exploit resources. Just as the 'discovery' of the New World brought European powers into conflict, so too will global warming open up new northern and southern lands and incite violence. Due to the differing situations at the North and South Poles, conflict will emerge sooner in the north than in the south.¹⁵

Denna deterministiska syn delas dock inte av alla, även om det finns en medvetenhet om de risker som finns med anledning av Arktis förändringar. Istället hävdar man att det finns ett tillräckligt internationellt regelverk och goda institutioner, så som FN:s havsrättskommission och det Arktiska rådet, som kan hantera de problem som kan tänkas uppkomma mellan parterna.¹⁶

1.4 Disposition

Uppsatsen kommer att inledas med att bygga upp det teoretiska ramverk som kommer att användas i analysen av den norska Arktiska strategin. Därpå kommer metoden och dimensionerna som kommer att användas i analysen att presenteras.

¹² Kiesow, Ingolf. 2010. "Olja, gas, klimat och tillgänglighet i Arktis" I Granholm, Niklas & Ingolf Kiesow. *Olja och gas i ett nytt förändrat Arktis: Energifrågans utveckling mot bakgrund av regionens strategiska dynamik*. s. 44.

¹³ ACIA. 2004. *Impacts of a Warming Arctic*. s. 17.

¹⁴ Lee, James R. 2009. *Climate Change and Armed Conflict – Hot and Cold Wars*. s. 55-59.

Granholm, Niklas. 2008. "Effekter på sjöfarten" I Granholm, Niklas (red). *Arktis – Strategiska frågor i en region i förändring*. s. 37-38.

¹⁵ Lee, James R. 2009. *Climate Change and Armed Conflict – Hot and Cold Wars*. s. 119.

¹⁶ de La Fayette, Louise Angélique. 2008. "Ocean governance in the Arctic". I *The International Journal of Marine and Coastal Law*. Vol. 23. Issue 3. pp. 531-56 s. 531-532.

Bergman Rosamond, Annika. 2011. *Perspectives on security in the Arctic area*. s. 50-51.

Analysen är uppdelad i tre delar enligt de teorier som representeras i studien, där teoriernas dimensioner inkluderas. Analysen följs senare av en del där analysens utredningsresultat presenteras, i denna följer också studiens slutsats.

2 Teori

2.1 Ett förändrat säkerhetskoncept

Säkerhet har traditionellt knutits till staten och dess behov att försvara sig mot utomstatliga hot, i synnerhet militära.¹⁷ Säkerhet i denna bemärkelse har i stort handlat om att upprätthålla status quo i det internationella systemet.¹⁸ Statens säkerhet anses således stå i relation till andra stater.

Den breddade synen på säkerhet som utvecklats, innebär att fler hot än enbart militära hot adresseras. ”Human security” menar till och med att det individer själv upplever som ett hot ska ses som ett sådant,¹⁹ vilket öppnar upp synen på vad som anses vara hot och säkerhet väsentligt. Fördjupningen har av säkerhetsförståelsen innebär att andra referensobjekt än enbart staten står i relation till sårbarhet och beskydd,²⁰ vilket medför att dessa kan erhålla *direkt* säkerhet, jämfört med tidigare då de erhöll sin säkerhet indirekt genom staten.²¹

Säkerhetskonceptet har alltså utvecklats från att enbart se på militära hot till att numera även inkludera ett bredare spektra av hot, men har även en djupare syn då säkerhet inte längre enbart knyts till statens säkerhet utan numera även kan inkludera andra referensobjekt, exempelvis individer och miljön.

2.2 Statlig miljö säkerhet

Under kalla krigets slut utvecklades det en bredare syn om vad som ansågs kunna hota statens säkerhet.²² Dessa hot inkluderar faktorer så som energihot, droghandel, ekonomiska hot och miljöhot.²³ Miljöhot mot staten anses vara hot som allvarligt kan hota möjligheten att vidmakthålla sin suveränitet och fortsatta existens.²⁴ Statens primära intresse är att införskaffa resurser för landets industri,

¹⁷ Mobjörk, Malin, et al. 2010. *On Connecting Climate Change with Security and Armed Conflict – Investigating knowledge from the scientific community*. s. 18.

¹⁸ Dalby, Simon. 2009. *Security and Environmental Change*. s. 165-166.

¹⁹ Matthew, Richard A. Et al. 2009. “Global Environmental Change and Human Security: An introduction”. I Matthew, Richard A. Et al. *Global Environmental Change and Human Security*. s. 9.

²⁰ Sheehan, Michael. 2005. *International Security: An Analytical Survey*. s. 172-173

Dalby, Simon. 2002. *Environmental Security*. s. xxii.

²¹ Sheehan, Michael. 2005. *International Security: An Analytical Survey*. s. 56.

²² Sheehan, Michael. 2005. *International Security: An Analytical Survey*. s. 43.

²³ Barnett, Jon. 2001. *The Meaning of Environmental Security: Ecological Politics and Policy in the New Security Era*. s. 33

²⁴ Finger, Matthias. 1991. “The Military, the Nation State and the Environment”. I I O’Tuathail, Gearóid, Simon, Dalby & Paul, Routledge. (red). 1998. *The Geopolitics Reader*. s. 226.

militär och befolkning, med våld om så krävs.²⁵ Miljöförändringar kan på många sätt förändra underlaget för denna resursanskaffning, exempelvis genom massiv fiskdöd med minskat skatteunderlag och social oro som följd, brist på energi eller extremväder så som torka eller översvämningar, varför behov för att skydda miljön kan uppkomma för staten.

Incitament för staten att möta miljöförändringar kan vara svåra att finna i vissa fall, i synnerhet när staten kan tjäna på dem. USA:s globala miljöpolitik kan delvis förklaras med att landet anser att andra stater kan tjäna mer på USA:s eventuella uppoffringar för miljön än vad USA själv och dess medborgare kan göra.²⁶ Detta är vad Sooros kallar för ett så kallat ”free rider problem”, då han menar att stater är varsamma för att ensamt ta på sig ansvar för miljön när inte andra stater gör det.²⁷ I detta perspektiv ”förlorar” således vissa stater på att skydda miljön, givet att andra stater tjänar mer på det. Denna relativitet illustrerar Finger på ett ypperligt sätt då han skriver:

States derive their security from their perceived relationship with other states; their security is relative not absolute. It is therefore perfectly conceivable to have an absolute increase in the threats to nation states as a whole (for example from global environmental degradation), but if these threats are equally distributed, and do not affect the equilibrium of the nation state system, this absolute increase in threats will not translate into a decrease in national security.²⁸

Arktis miljöförändringar kan därtill, som tidigare nämnt, öppna upp regionen för mer ekonomisk exploatering. De arktiska staternas makt, och därmed relativa säkerhet, kan således stärkas av miljöförändringarna på bekostnad av stater som inte kan ta del av Arktis rikedomar, samt av stater som försvagas på grund av förändringarna. Incitamentet för att skydda den *globala* miljön är då, givet denna teoris giltighet, lägre hos de arktiska staterna än hos stater som kommer att drabbas hårdare av miljöförändringarna.²⁹

Andra menar att de globala miljöförändringarna kommer att tvinga fram samarbete på grund av vad de kallar ”the reality of ecological interdependence”.³⁰ Stater inser att det enbart går att lösa de lokala-, regionala- samt globala miljöproten medelst gemensamma insatser, eftersom naturen ur ett ekologiskt perspektiv, breder ut sig över flertalet stater.³¹ Så har, för att nämna ett exempel,

²⁵ Lee, James R. 2009. *Climate Change and Armed Conflict – Hot and Cold Wars*. s. 19.

Dalby, Simon. 2002. *Environmental Security*. s. 79.

²⁶ Eckersley, Robyn. 2009. ”Environmental security, climate change, and globalizing terrorism” I Grenfell & James (red.) *Rethinking insecurity war and violence*. s. 92.

²⁷ Sooros, Marvin. S. 2009. ”Approaches to Enhancing Human Security”. I Matthew, Richard A. Et al. *Global Environmental Change and Human Security*. s. 183.

²⁸ Finger, Matthias. 1991. ”The Military, the Nation State and the Environment”. I I O’Tuathail, Gearóid, Simon, Dalby & Paul, Routledge. (red). 1998. *The Geopolitics Reader*. s. 226

²⁹ Lee, James R. 2009. *Climate Change and Armed Conflict – Hot and Cold Wars*. s. 149, 153.

³⁰ Hurrell, Andrew. 1995. ”The Global Environment” I Booth, Ken & Steve Smith (red). *International Relations Theory Today*. s. 133.

³¹ Hurrell, Andrew. 1995. ”The Global Environment” I Booth, Ken & Steve Smith (red). *International Relations Theory Today*. s. 136.

Lopez, Alexander. 2009. ”Environmental Transborder Cooperation in Latin America”. I Matthew, Richard A. Et al. *Global*

skett i Rhen-frågan där flodstaterna och EU kollektivt arbetar för att bevara flodens miljö.³² Miljön ses här inte uteslutande som ett egenintresse, utan som ett kollektivt intresse som alla stater tjänar på att bevara och skydda.

För att sammanfatta teorin kring stater och miljö så framgår det att det finns två olika spår. Dels det där staten agerar ensam i sitt eget intresse, samt den där stater agerar i ett kollektivt intresse.

2.3 Individuell miljö säkerhet

UNDP:s rapport från 1994 ses som den avgörande startpunkten för en annan säkerhetssyn där individen är referenten för säkerhet, till skillnad från tidigare där statens säkerhet var primär.³³ I rapporten menas också att säkerhet måste sluta ses som enkom nationell säkerhet som ska skydda från externa militära hot, och menar istället att individen ska vara referensobjektet för säkerhet.³⁴ Miljöhot mot individer i denna kontext kan exempelvis vara de hot om utrotning av ursprungsbefolkningars kulturella levnadssätt som följd av modernisering och industrialisering av dess närmiljö,³⁵ luftföroreningars påverkan på människors hälsa,³⁶ eller individers brist på resurser för att anpassa och skydda sig mot miljöförändringarna.³⁷

Individuell miljö säkerhet ska inte blandas ihop med ”human security”, även om de har liknande eller identiska argument i många frågor.³⁸ Snarare ska teorin, som Elliot skriver, ses som att “environmental security stands for security of the environment, valuable in its own right and as a *crucial component* of human security [Min kursivering].”³⁹

Staten kritiserats stundtals från individperspektivet då det anses att staten emellanåt höjer sin egen säkerhet på bekostnad av individer och miljön.⁴⁰ Rollen som staten *kan* spela är däremot inte ifrågasatt, då staten anses vara viktig för att garantera individuell miljö säkerhet. Barnett & Adger skriver att stater är ”critical to [...] creating and providing a stable environment so that livelihoods can be

Environmental Change and Human Security. s. 291-292.

Sheehan, Michael. 2005. *International Security: An Analytical Survey*. s. 107-108.

³² ICPR. 1999. *Convention on the Protection of the Rhine*.

³³ Dalby, Simon. 2002. *Environmental Security*. s. 8.

Dalby, Simon. 2009. *Security and Environmental Change*. s. 41- 43.

³⁴ UNDP. 1994. *New Dimensions of Human Security*

³⁵ Elliot, Lorraine. 1998. *The Global Politics of the Environment*. s. 159.

³⁶ UNDP. 1994. *New Dimensions of Human Security*. s. 29.

³⁷ Matthew, Richard A. Et al. 2009. “Global Environmental Change and Human Security: An introduction”. I Matthew, Richard A. Et al. *Global Environmental Change and Human Security*. s. 18.

Barnett, Jon. 2001. *The Meaning of Environmental Security*. s. 122-123.

³⁸ Kütting, Gabriela. 2007. “Environment, Development, and the Global Perspective: From Critical Security to Critical Globalization” I *Nature and Culture*. Vol. 2. Issue 1. pp 49 – 66. s. 64.

Dalby, Simon. 2009. *Security and Environmental Change*. s. 41-43.

³⁹ Elliot, Lorraine. 1998. *The Global Politics of the Environment*. s. 241.

⁴⁰ Barnett, Jon & W. Neil Adger. 2009. ”Environmental Change, Human Security, and Violent Conflict”. I Matthew, Richard A. Et al. *Global Environmental Change and Human Security*. s. 128-129.

pursued with confidence, and providing measures to protect people when livelihoods contract”.⁴¹ Staten är således den viktigaste aktören för att garantera den miljömässiga säkerheten för individer, då miljön inte går att skydda utan statens deltagande, trots att staten i många fall arbetar åt motsatt håll.⁴²

För vem ska miljön skyddas i detta fall? Här kan skönjas två grenar i den individuella miljösäkerhetsteorin. Statens uppgift i det begränsade fallet är endast att garantera statens invånare dess grundläggande behov.⁴³ Precis som med statens miljösäkerhet finns även här ett mer extensivt tankesätt. Dalby menar att människan i första hand tillhör biosfären och först i andra hand ska ses som medborgare i en stat.⁴⁴ Stater ska således skydda individer på global basis och inte enbart sina egna medborgare, då vi alla tillhör samma planet.

Denna universella tankegång härleds delvis från skillnader i sårbarhet hos individer på olika ställen på jorden. Utvecklingsländerns invånare anses vara mer sårbara för miljöförändringar, förändringar som till största del kan härledas från de industrialiserade länderna i norr.⁴⁵ Alla länder måste därför ta ett större ansvar för att garantera miljösäkerhet på en global skala, eftersom de allvarligaste förändringarna kommer att ske hos de människor som bär minst skuld för att dessa sker. Det skulle i så fall innebära att de arktiska staterna kan ha ett mer globalt (eller i varje fall mindre nationellt) tankesätt när de ser på för vilka individer miljön användas och skyddas.

2.4 Ekologisk miljösäkerhet

Det ”gröna säkerhetsperspektivet” kritiserar särskiljandet mellan människan och miljön. Teorin menar att det finns en bild av naturen som ”an external Other to be dominated and controlled”.⁴⁶ Dalby exemplifierar detta genom att visa på relationen mellan miljön och människans ekonomiska aktiviteter:

If these are understood as separate boxes with interactions between them, one gets one policy picture. But if, as a focus on the biosphere makes clear, the economy is understood as *within* the biosphere, rather than as a separate system with some interactions with the environment, and the growth of the economy is absorbing ever more of the biospheric primary production, or natural capital, then limits and disruptions become much clearer [min kursivering].⁴⁷

⁴¹ Barnett, Jon & W. Neil Adger. 2009. ”Environmental Change, Human Security, and Violent Conflict”. I Matthew, Richard A. Et al. *Global Environmental Change and Human Security*. s. 129.

⁴² Booth, Ken. 2007. *Theory of World Security*. s. 196.

⁴³ Barnett, Jon. 2001. *The Meaning of Environmental Security*. s. 128

⁴⁴ Dalby, Simon. 2009. *Security and Environmental Change*. s. 171.

⁴⁵ Dalby, Simon. 2009. *Security and Environmental Change*. s. 83-85, 90, 138.

Igoe, Jim. 2008. ”Global Indigenism and Spaceship Earth: Convergence, Space, and Re-entry Friction”. I Oosthoek, Jan & Barry K, Gills. *The Globalization of Environmental Crisis*. s. 103

⁴⁶ Dalby, Simon. 2002. *Environmental Security*. s. 125.

⁴⁷ Dalby, Simon. 2002. *Environmental Security*. s. 133.

De åtgärder genomförs för att garantera miljösäkerhet för andra objekt än miljön, tas därför ofta för att skydda mot miljöförändringarnas följder, snarare än att miljöförändringar ses som ett problem.⁴⁸ Detta kan exempelvis vara skyddsvallar som byggs som följd av havsnivåökningar, som skyddar enbart mot miljöförändringarnas följder, inte mot orsaken i sig.

Genom att säkra miljön i dess helhet menas istället att människan, vars aktiviteter betecknas som det största hotet mot miljön, kommer att erbjudas säkerhet eftersom hon tillhör naturen.⁴⁹ Den tydligaste skillnaden mellan statlig och individuell miljösäkerhet, och den ekologiska säkerheten, kan helt enkelt skönjas i att den ekologiska teorin avser att skydda miljön för miljöns egen skull och inte för något annat referensobjekt.⁵⁰ Så har exempelvis skett i skapandet av den så kallade Mesoamerikanska biologiska korridoren som är ett sammanbundet nationalparkssystem över flertalet länder.⁵¹

Den ekologiska teorin har en ambitiös agenda. Att bara bevara delar av ekosystem eller att skydda enskilda organismer anses inte ingå i riktig ekologisk säkerhet.⁵² Detta då den ekologiska teorin hävdar att naturen vet bäst själv och att "human knowledge about ecosystem processes is usually rudimentary and that human attempts to 'improve' nature are likely to be detrimental to ecosystems".⁵³ Liknande tankar delar Elliot då hon menar att alla organismer har ett egenvärde och borde skyddas, inte minst då människan helt enkelt inte kan förutspå hur ekosystemen kommer att påverkas om olika organismer försvinner ur dem.⁵⁴

Att bara bevara beståndsdelar av enskilda ekosystem, kan därför ses som ofruktbart i det stora hela, då människan inte besitter tillräcklig kunskap om vilka effekterna kan bli om inte helheten beskyddas. Den ekologiska säkerhetsteorin talar därför om att hela biosfären ska skyddas mot de hot som är av så pass stor skala så att de kan påverka hela jorden, och inte bara lokala eller nationella miljöproblem.⁵⁵

⁴⁸ Barnett, Jon. 2001. *The Meaning of Environmental Security*. s. 109.

⁴⁹ Barnett, Jon. 2001. *The Meaning of Environmental Security*. s. 108-110.

⁵⁰ Buzan, Barry & Hansen, Lene. 2009. *The Evolution of International Security Studies*. s. 128.

⁵¹ Lopez, Alexander. 2009. "Environmental Transborder Cooperation in Latin America". I Matthew, Richard A. Et al. *Global Environmental Change and Human Security*. s. 291-296.

⁵² Barnett, Jon. 2001. *The Meaning of Environmental Security*. s. 116.

⁵³ Dalby, Simon. 2002. *Environmental Security*. s. 128.

⁵⁴ Elliot, Lorraine. 1998. *The Global Politics of the Environment*. s. 75.

⁵⁵ Barnett, Jon. 2001. *The Meaning of Environmental Security*. s.116 - 119.

3 Metod

Genom en beskrivande fallstudie avser jag analysera Norges Arktiska strategi utifrån de teorier kring miljösäkerhet som jag har valt. En beskrivande studie kräver enligt Essiasson et al ”en tydlig begreppsapparat med ett [...] klassifikationschema” för att kunna ”dra andra slutsatser än vad som är direkt utsagt i materialet”.⁵⁶ Mitt mål är alltså att berätta något *utöver* det som står i strategin. Att jag enbart har en beskrivande ambition och inte en förklarande kommer vidare att innebära att jag får det svårare att generalisera utanför min analysenhet, än vad jag hade fått om jag använt mig av en jämförande analys eller en teoriprovande studie. Jag menar däremot att denna studie är generaliserbar för den sammanfattade synen på miljön från den Norska staten, till detta ska jag senare återkomma.

3.1 Kvalitativ textanalys

Den metod jag avser att använda när jag analyserar strategin är kvalitativ textanalys. Detta motiverar jag då jag är ute efter textens centrala teman kopplat till min frågeställning. Dessa kan mycket väl förekomma i en liten kvantitet men ändå ha stor betydelse för att besvara min frågeställning. Essiasson et al skriver att den kvalitativa textanalysen är lämplig då ”vissa passager i texten anses vara viktigare än andra”.⁵⁷

Textanalysen kommer i så stor mån som möjligt att fokusera på de manifesta budskap som dokumenten innehåller, då dessa erbjuder högst värde ur ett validitetsperspektiv. I de fall där jag anser att latent budskap är skönjbara och av stor vikt, kommer också dessa att innefattas analysen. Detta eftersom studien innehåller idéanalytiska inslag. Det innebär att jag kommer att leta efter ”krafter och förhållanden som har en så vidsträckt och självklar närvaro att vi ofta inte märken dem. Vi kan tala om att blotta en *undertext* under framställningens yta”,⁵⁸ samt att ”göra den underliggande nivån synlig”.⁵⁹ Detta motiveras då det inte förefaller vara otänkbart att statens förhållande till miljön i detta avseende är så pass självklar eller underförstådd, att det inte kommer att synas manifest i texten, varför jag även väljer att undersöka latent budskap.

⁵⁶ Essiasson, Peter, et al. 2004. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. s. 35-36.

⁵⁷ Essiasson, Peter, et al. 2004. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. s. 233.

⁵⁸ Hellspong, Lennart. 2001. *Metoder för brukstextanalys*. s. 132.

⁵⁹ Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) 2005. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. s. 158.

De reliabilitetsproblemen som kan uppkomma med denna metod behöver inte tvunget vara till uppsatsen nackdel. Eneroth skriver att om ”en forskare [...] upptäcker helt andra kvaliteter hos en och samma företeelse, än vad en annan gör med samma metod, ja då är det snarast en fördel.”⁶⁰ Tolkarperspektivet ska dock inte underskattas, det är min förförståelse och mitt teoretiska ramverk som kommer att analysera texten, inte teorierna själva. För att garantera att andra kan göra samma undersökning och, förhoppningsvis, komma fram till samma resultat, kommer analysen därför präglas av stor intersubjektivitet, med andra ord, jag kommer inte bara att vara tydlig med analysens resultat, utan på ett tydligt vis också uttrycka hur jag kom fram till resultatet. Det kommer att lösas genom att centrala citat kommer att presenteras i sin helhet, samt att textens innehåll redogörs och den tolkning jag gör av den.

För att få svar på mina övergripande frågeställningar behöver jag ytterligare precisera mina forskningsfrågor till texten när jag analyserar den.⁶¹ Detta har jag valt att göra på följande sätt:

- Uttrycks miljöhot? Vilket referensobjekt hotas av dessa?
- Uttrycks miljömöjligheter? Vilket referensobjekt gynnas av dessa?
- Ska miljön skyddas? För vilket/vilka referensobjekt?

3.2 Dimensionsanalys

Studiens syfte är att förstå Norges relation till den arktiska miljön med hjälp av ovanstående teorier. För att kunna förstå denna relation avser jag använda dimensionsanalys som metod. Detta innebär att jag kommer att urskilja dimensioner av vardera teori, som de bärande verktyg som används när jag analyserar strategin. Dimensioner kommer att särskilja sig som en motsatstriad för att kunna kontrastera varandra i min analys.

Notera att denna metod inte är till för att kartlägga huruvida Norges strategi präglas av antingen den ena eller den andra teorin i sin strategi. Om det hade varit studiens syfte, hade en idealtypsanalys måhända varit mer fruktsam, då jag på ett enklare sätt hade kunnat inordna materialet som utslag för den ena eller den andra teorin.⁶² En dimensionsanalys utgår istället från ”allmänt hållna dimensioner som har stöd i politisk filosofi” i analysen.⁶³ Dels har detta en fördel gentemot idealtypsanalysen då man inte behöver skapa renodlade idealtyper. Men också då analysen kan ha en flexiblare tolkningsmetodik.⁶⁴

⁶⁰ Eneroth, Bo. 1987. *Hur mäter man ”Vackert”? Grundbok i kvalitativ metod.* s. 60.

⁶¹ Esaïsson, Peter, et al. 2004. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad.* s. 238-240.

⁶² Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) 2005. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys.* s. 160.

⁶³ Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) 2005. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys.* s. 164.

⁶⁴ Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) 2005. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys.* s. 165-166.

Denna flexibilitet anser jag vara gynnsam då syftet är att använda dimensionerna för att tolka, snarare än att kategorisera, texten. En bred metod öppnar givetvis upp för en vidare tolkning av empirin än om jag skulle specificerat teorierna ytterligare, en fördel som dock inte kommer utan nackdelar i form av att mina analysverktyg blir vagare och ger mindre stöd i analysen.⁶⁵

3.3 Operativa dimensioner

För att kunna göra en operationalisering av teoriernas dimensioner behöver jag klassificera det typiska hos vardera teori – det som särpräglar just denna teori från andra, för att sedan utröna hur dess dimensioner sträcker sig. Detta har jag valt att göra på följande sätt, grundat på ovanstående beskrivning av teorierna.

Teorierna har olika referensobjekt i förhållande till miljön, med andra ord, de avser att skydda olika kategorier genom att förhålla sig till miljön på olika sätt. Dessa referensobjekt är av central vikt för att kunna analysera säkerhet,⁶⁶ och därmed i detta fall Norges förhållande till miljön. Jag har identifierat att stat, individ och miljö, är de centrala objekt som ska skyddas, de är således de tre referensobjekten som skiljer sig åt mellan teorierna. Vidare innefattar teorierna vardera partikulära samt universella dimensioner.

Den partikulära dimensionen hos stats säkerheten är dess nationella säkerhet, där staten primärt ser till sin egen säkerhet.⁶⁷ Miljön hanteras således bara om den på allvar kan påverka statens säkerhet.⁶⁸ Den universella dimensionen innebär att staten tillsammans med andra aktörer har gemensamma säkerhetsintressen och således agerar av den anledningen, då det anses främja dess säkerhet som kollektivt på ett positivt sätt.⁶⁹

Den individuella säkerheten har även en partikulär och en universell dimension. I den partikulära ser staten till sina egna medborgares säkerhet,⁷⁰ eller till det kollektiv som på andra sätt kan tänkas ingå i den gemenskap som nationen innefattar, där exempelvis ursprungsbefolkningar kan innefattas. Staten agerar här genom att ”address[ing] more localized environmental problems caused largely by

⁶⁵ Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) 2005. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. s. 177.

⁶⁶ Buzan, Barry. 1998. *Security: A New Framework For Analysis*. s. 36

Buzan, Barry & Hansen, Lene. 2009. *The Evolution of International Security Studies*. s.10-11.

Booth, Ken. 2007. *Theory of World Security*. s. 100-101.

⁶⁷ Barnett, Jon. 2001. *The Meaning of Environmental Security*. s. 28.

⁶⁸ Finger, Matthias. 1991. "The Military, the Nation State and the Environment". I I O'Tuathail, Gearóid, Simon, Dalby & Paul, Routledge. (red). 1998. *The Geopolitics Reader*. s. 223-226.

Eckersley, Robyn. 2009. "Environmental security, climate change, and globalizing terrorism" I Grenfell, Damian & Paul James (red.) *Rethinking insecurity war and violence*. s. 93.

Elliot, Lorraine. 1998. *The Global Politics of the Environment*. s. 231-232.

⁶⁹ Hurrell, Andrew. 1995. "The Global Environment" I Booth, Ken & Steve Smith (red). *International Relations Theory Today*. s. 133-134.

⁷⁰ Barnett, Jon & W. Neil Adger. 2009. "Environmental Change, Human Security, and Violent Conflict". I Matthew, Richard A. Et al. *Global Environmental Change and Human Security*. s. 129.

activities taking place within that country”.⁷¹ Den universella dimensionen ser istället individer som del av ett globalt kollektiv, eller som en del av biosfären.⁷² Här görs därför ingen skillnad på individers kulturella, sociala eller nationella tillhörighet utan är enkom referensobjekt så till vida att de ses som en del av jorden. Staten kan här, unilateralt eller multilateralt, agera för att minska globala miljöhöj mot människan och höja dess motståndskraft mot densamma.⁷³

Den ekologiska miljösäkerhetsteorin har som centralt tema att skydda naturen som helhet, biosfären ska skyddas. Den har därför ingen partikulär dimension per se, då dessa hot inte anses vara allvarliga nog.⁷⁴ Jag hävdar dock att det ändå finns skäl för att tro att stater likväl kan hålla enskilda ekosystemen som ett referensobjekt, som har skett i skapandet av den Mesoamerikanska korridoren, och att stater därför kan välja att behandla enskilda ekosystem på samma sätt som den ekologiska teorin behandlar biosfären, varför även denna dimension inkluderas i studien. Det universella skyddsobjektet i den ekologiska säkerhetsteorin rör, som tidigare nämnt, biosfären. Det är således summan av jordens samtliga ekosystem som ska skyddas.⁷⁵

Referensobjekt	Partikulär Dimension	Universell Dimension
Stat	Nationell säkerhet	Kollektiv säkerhet
Individ	Nationellt kollektiv	Globalt kollektiv
Miljö	Enskilda Ekosystem	Biosfären

Figur 1. Översiktstabell av operativa dimensioner.

3.4 Norges Arktiska strategi

Norges syn på den arktiska miljön kommer att analyseras genom en textanalys av följande två dokument:

*The Norwegian Government's High North Strategy*⁷⁶

samt

*New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*⁷⁷

⁷¹ Sooros, Marvin. S. 2009. "Approaches to Enhancing Human Security". I Matthew, Richard A. Et al. *Global Environmental Change and Human Security*. s. 182-3.

⁷² Dalby, Simon. 2009. *Security and Environmental Change*. s. 171.

⁷³ Sooros, Marvin. S. 2009. "Approaches to Enhancing Human Security". I Matthew, Richard A. Et al. *Global Environmental Change and Human Security*. s. 182-185.

⁷⁴ Barnett, Jon. 2001. *The Meaning of Environmental Security*. s. 116.

⁷⁵ Peoples, Columbia & Nick Vaughan-Williams. 2010. *Critical Security Studies: An introduction*. s. 103.

Barnett, Jon. 2001. *The Meaning of Environmental Security*. s. 109.

⁷⁶ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*.

Jag är medveten om att jag inte kommer att kunna ge en omfattande analys på Norges hela strategi för Arktis, eller dess syn på miljön, genom att enbart analysera dessa två dokument. Norges förhållande till miljön formuleras givetvis på fler sätt än enbart genom dessa två dokument

Jag anser däremot att dessa dokument är generaliserbara för att beskriva Norges sammanfattade syn på Arktis. Detta då strategin själv nämner att ”The main purpose of the Government’s High North strategy is to coordinate efforts *in all fields* relating to the development of the High North [min kursivering]”,⁷⁸ samt “The Government’s High North policy is additional to its general rural and regional policy and to various sector policies”.⁷⁹ Jag finner, för att citera Esaisson et al, “ingen anledning att tro annat än att resultatet ser likadant ut i de flesta materialtyper”,⁸⁰ från den norska staten.

Vidare ska dokumenten ses som ett komplement till varandra, där den senare ska ses som en uppföljning till den första, inte som en revidering.⁸¹ Det rör sig således inte om en jämförelse mellan de två dokumenten, utan jag kommer att behandla dokumenten som en helhet, snarare än två olika enheter.

3.5 Norge som analysenhet

Den uppmärksamma läsaren kan härvid givetvis välja att kritisera valet att undersöka den norska staten med ett teoretiskt perspektiv som delvis är skapat för att förklara hur stater ser på och behandlar miljön. Till mitt försvar till varför jag finner denna undersökning ändå relevant att genomföra, oaktat denna bias, menar jag att det finns skäl till att tro annat än att Norges syn enbart skulle präglas av en statscentrerad säkerhetssyn, då många menar att Norge har varit drivande i internationella sammanhang för implementeringen av ett mer individcentrerat säkerhetsperspektiv.⁸²

Vidare har en bredare uppfattningen om hot, andra än enbart militära, enligt Eckersly ”the potential of transforming state security policies (as once constituted nationally) so that they take on the interest of wider communities on space and time and become more cosmopolitan or globally oriented”.⁸³ Skulle Eckerslys tes stämma är det alltså även möjligt att finna spår av en mer kosmopolitisk eller global inriktning i strategin, så att den även inkluderar referensobjekt som ej tillhör den norska staten vare sig genom medborgarskap eller nationsgräns.

⁷⁷ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government’s High North Strategy*.

⁷⁸ NMFA. 2006. *The Norwegian Government’s High North Strategy*. s. 5

⁷⁹ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government’s High North Strategy* s. 6.

⁸⁰ Esaisson, Peter, et al. 2004. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. s. 244.

⁸¹ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government’s High North Strategy*. s. 3, 6.

⁸² Booth, Ken. 2007. *Theory of World Security*. s. 322.

Buzan, Barry & Hansen, Lene. 2009. *The Evolution of International Security Studies*. s. 204.

⁸³ Eckersley, Robyn. 2009. ”Environmental security, climate change, and globalizing terrorism” I Grenfell, Damian & Paul James (red.) *Rethinking insecurity war and violence*. s. 91.

”The High North” är till skillnad mot ”Arktis” inget renodlat geografiskt begrepp utan ett politiskt. Som ett politiskt begrepp, menar Skagestad, har det viss flexibilitet och kan därför förstås både som synonymt med Arktis, men också inte, beroende på kontext och syfte.⁸⁴ Strategin nämner denna mångsidighet av begreppet.⁸⁵ Denna studie kommer att behandla de två begreppen som synonymer om inte annat anges.

3.6 Avgränsningar

Studiens syfte är inte att ge en förklaring till Norges agerande i Arktis, varken tidigare, nu, eller i framtiden. Det motiveras då det finns en skillnad i hur stater skriver att de uppfattar världen och hur de ska agera, som inte alltid stämmer överens med det faktiska utfallet. Booth skriver att även om stater tar till sig teorier om ett breddat och fördjupat säkerhetskoncept i sina policyers så är det inte givet att deras handlingsmönster kommer att förändras.⁸⁶ Med andra ord, det vi finner i texten behöver inte tvunget korrelera med det faktiska utfallet av Norges strategi.

Inte heller är syftet att förklara varför strategin är skriven som den är, till viss del ger Heninenens jämförande studie dessutom ett sådant svar, då han menar att strategin till viss del riktar in sig på de Norsk-Ryska relationerna.⁸⁷ Jag har därför inte ett avsändar- eller mottagarperspektiv i min studie, utan ett uttolkarperspektiv.⁸⁸

⁸⁴ Skagestad, Odd Gunnar. 2010. *The 'High North': An elastic Concept in the Norwegian Arctic Policy*.

⁸⁵ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 50.

⁸⁶ Booth, Ken. 2007. *Theory of World Security*. s. 171, 324.

⁸⁷ Heininen, Lassi. 2011. *Arctic Strategies and Policies: Inventory and Comparative Study*. s. 42.

⁸⁸ Teorell, Jan & Torsten Svensson. 2007. *Att fråga och svara: Samhällsvetenskaplig metod*. s. 103.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) 2005. *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. s. 25-27.

4 Analys

4.1 Statsdimension

Det Arktiska området är av stor betydelse för den norska staten. Norge skriver att The High North är Norges ”most important strategic priority area” de kommande åren,⁸⁹ samt benämner regionen som en framtida ”petroleum province” eller ”energy province”.⁹⁰ Norge menar att i takt med att energisäkerhet blir allt viktigare för andra stater måste Norges ställning i internationella sammanhang ”better reflect the prominent role energy has acquired”,⁹¹ och nämner att diskussioner med Kanada, Tyskland, Frankrike, USA, de nordiska länderna och EU förs i frågan.⁹² Olja- och gasresurser ses således som ett sätt för den norska staten att höja sin egen kapacitet i relation till andra nationer. Detta tolkas som att oljan enligt Norge är av ett partikulärt statsintresse.

Men även ett mer kollektivt statsintresse kan skönjas rörande norsk olje- och gasutvinning i Arktis. Norge menar att inte bara den norska staten kommer att gynnas av en ökad olje- och gasexploatering i norr. Då det står i strategin att:

The resources in the Barents Sea [...] could also make an important contribution to meeting the growing demand for pipeline gas in Europe. It is also likely that the Barents Sea will become increasingly important in the global energy supply context due to the political will in many countries to reduce dependency on supplies from the Middle East. The resources in the Barents Sea could provide long-term secure energy supply to the markets in Europe and the US within an environmentally sustainable framework.⁹³

Enligt Norge kommer även Europa och USA att tjäna på utvinningarna i norr då de kommer att kunna höja sin energisäkerhet. Lee, som tidigare nämnts, menar att länders huvudsakliga intresse är att erhålla resurser för sin industri och befolkning, med våld om så krävs.⁹⁴ Norges önskan att förse länder i dess närområde med energi tolkas därför som ett kollektivt statsintresse då risken för konflikter över energi minskar givet att Norge kan exploatera och exportera

⁸⁹ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 7.

NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 3.

⁹⁰ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 13, 55

NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 18, 67- 68.

⁹¹ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 14.

⁹² NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 13.

⁹³ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 55.

⁹⁴ Lee, James R. 2009. *Climate Change and Armed Conflict – Hot and Cold Wars*. s. 19, 141.

fossila bränslen till andra länder. Norge ser således fossila bränslen som en viktig säkerhetsfråga både för den partikulära och universella statsdimensionen.

Den norska staten kopplar i huvudsak fiskefrågor som en säkerhetsfråga för individer, något som kommer att avhandlas senare. Men det går även att skönja att fisken, som resurs, har ett nationellt säkerhetsintresse för den norska staten. Detta synliggörs i en del om användandet av levande marina resurser i Barents då det står att ”The proximity to top quality fresh raw materials in the northern sea areas gives Norway a competitive advantage that the Government considers important to utilize”.⁹⁵

Norge ser därmed fisken som en nationell resurs som kan höja Norges relativa säkerhet. Detta tydliggörs i kampen mot det illegala fisket i regionen. Detta avser Norge förhindra genom att bland annat ”prevent illegal catches being landed in foreign ports [min kursivering]”.⁹⁶ Detta kan tolkas som både ett mål och ett medel. Som ett medel för att förhindra utarmningen av de marina resurserna, men också som ett mål då den norska staten säkerhet i relation till andra stater minskar, givet att den illegala fiskefångsten tas in i andra hamnar än norska.

Fisk är en unik resurs då den rör sig transnationellt menar Elliot, som vidare menar att staters kamp över, eller försök till att skydda, tillgång till fisk kan leda till konflikt mellan stater.⁹⁷ Detta har exempelvis skett i fiskekriget mellan Kanada och Spanien och torskriget mellan Island och Storbritannien.⁹⁸ Att det finns reella konflikter över marina resurser i Arktis, bland annat med Spanien, Island och Ryssland, är något som Norge uttrycker.⁹⁹

Att Norge lägger så omfattande resurser på att övervaka fisket,¹⁰⁰ kan kanske förstås genom Le Billions tes att mer resurser krävs för att skydda naturresurser från en ”adversary” när naturresurserna är avlägsna och utspridda än om de är närmre och mer koncentrerade runt centralmakten,¹⁰¹ något som definitivt gäller fisk i Arktiska vattnen.

Fisk och fossila bränslen fyller ännu en roll för den norska nationella säkerheten, utöver värdet de tillskrivs i sig själva. Fiskeindustrin är ”one of the cornerstones of business activity and settlement, and thus of Norwegian presence, in the north”,¹⁰² samt att “Oil and gas activity could become a driving force on future economic development in the north”,¹⁰³ dessa aktiviteter kommer i förlängningen gynna Norges säkerhet då man skriver att:

⁹⁵ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 51.

⁹⁶ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 53.

⁹⁷ Elliot, Lorraine. 1998. *The Global Politics of the Environment*. s. 27, 226-227.

⁹⁸ Elliot, Lorraine. 1998. *The Global Politics of the Environment*. s. 226-227.

Mintz, Alex & DeRouen, Karl. 2010. *Understanding Foreign Policy Decision Making*. s. 23.

Kaldt Kapplöp. 2009. [Film]. Del 2: “Resurskampen”

⁹⁹ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s.16-17.

¹⁰⁰ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 38, 54

NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 52-53.

¹⁰¹ Le Billon, Philippe. 2001. “The Political Ecology of War: Natural Resources and Armed Conflict”. *Political Geography*. Vol. 20. Issue 5. pp. 561-584. s. 570.

¹⁰² NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 64.

¹⁰³ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 31.

The Government's further High North efforts are intended to enhance Norway's ability to exercise sovereignty and promote sustainable management of renewable and non-renewable resources. [...] Business and industry, research and other activity in the north will help to secure a Norwegian presence by maintaining settlement patterns, and will thereby also strengthen Norway's exercise of sovereignty in the region".¹⁰⁴

För att sammanfatta Norges syn på fisk, så är den delvis av vikt då den höjer Norges relativa säkerhet jämfört med andra aktörer, vidare är den ett komplement för att garantera Norges aktivitet och därmed suveränitet i Arktis. Fisken förefaller, i jämförelse med oljan, i huvudsak ses som ett nationellt säkerhetsintresse för den norska staten att skydda, då den primärt används för att höja den egna statssäkerheten och inte ses som ett kollektivt medel för att höja andra staters säkerhet likt oljan och gasen.

Norge har ytterligare ett partikulärt säkerhetsintresse genom att förstärka sin aktivitet i de Arktiska vattnen. I en passage om ökat kunskapsbyggande i polarområdena står det att ökad norsk närvaro i de arktiska vattnen är av stor vikt för att "giving Norway legitimacy, credibility and influence [...] to contribute to the international cooperation on the management of the Southern Ocean".¹⁰⁵ Norge ser således en koppling mellan sitt inflytande i Arktis och Antarktis, som möjligen kan motivera synen på det nordliga området. En liknande argumentation går att finna i en del om bristande skydd mot miljöolyckor i norr, som inte bara kommer att leda till miljöförstöring utan också "tarnish Norway's reputation".¹⁰⁶ Att skydda miljön har således även fler fördelar för den norska staten, mer än det skydd som individer och miljön erhåller.

Sammanfattningsvis tolkas det som att Norge inte ser miljön som ett *hot* mot den egna statssäkerheten, utan enbart som en källa till ökad nationell statlig säkerhet. Genom ökad olje- och gasutvinning, som följd av ett tillgängligare Arktis, säkras den norska statens och andra staters energisäkerhet för en lång tid framöver. Samtidigt som ökad naturresursrelaterad aktivitet i norr stärker den norska suveräniteten. Vidare har Norges tillgång till marina resurser en stärkande effekt på den norska säkerheten jämfört med andra stater. De hot som uttrycks mot fisken kommer dessutom inte från miljön, utan från mänskliga aktörer som fiskar illegalt. Miljön ses således som en säkerhetshöjande faktor, för i huvudsak den partikulära dimensionen, i detta fall den norska statssäkerheten, men till viss del även för den universella dimensionen, det statliga kollektivet. Miljön upplevs inte heller som ett hot mot statssäkerheten, varken partikulärt eller universellt.

4.2 Individdimension

¹⁰⁴ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 6.

¹⁰⁵ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 12.

¹⁰⁶ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 15.

Om den statsbaserade dimensionen gav uttryck åt möjligheter för att höja den statliga säkerheten med hjälp av miljön och upplevde få hot miljörelaterade hot mot den, finns det inom den individuella dimensionen en större spänning mellan hot och möjlighet. Det uttrycks en större farhåga för minskad individuell säkerhet, nationellt som globalt, på grund av de betingelser som medföljer till dels direkt beroende av miljöförändringarna, men också som resultat av ökad mänsklig aktivitet i Arktis som följd av miljöförändringarna. Samtidigt uttrycks också stora möjligheter till ökad individuell säkerhet tack vare miljön och dess förändringar i Arktis, i synnerhet på nationell, men också global nivå.

Ursprungsbefolkningarna i norr står inför många hot i framtiden. Både Elliot och Dalby skriver att ursprungsbefolkningars största hot mot sin säkerhet är moderniseringarnas följder och biverkningar.¹⁰⁷ Detta är ett hot som den norska staten är medveten om.

Som följd av klimatförändringarna uttrycks därför oro för att renskötsel kommer att bli svårare att bedriva, något som kommer att påverka *alla* ursprungsbefolkningar i The High North.¹⁰⁸ Vidare menar Norge att ökad globalisering kommer att öka hotet mot ursprungsbefolkningarnas kultur och miljön de livnar sig på.¹⁰⁹ Miljöhoten är alltså högst påtagliga för de sårbara ursprungsbefolkningarna i Arktis enligt Norge, varför dessa individer är viktiga att skydda. Detta beskydd innebär delvis att skydda de sårbara individerna genom att bevara miljön och dess resurser som dessa individer är beroende av för sin egen kultur och ekonomi:

Integrated resource management in the High North includes the protection of the natural resource base for indigenous peoples' economic activity, of their cultural heritage and traditional knowledge, and of reindeer husbandry areas. It also includes protection of the environment along the coast and of traditional sea-water and salmon fisheries.¹¹⁰

Genom att skapa nya möjligheter för ursprungsbefolkningar att livnära sig på naturen, exempelvis genom turism, handel och småskalig industri ska ursprungsbefolkningarna skyddas.¹¹¹ Ytterligare beskydd av naturen och det unika kulturella uttryck den har renderat, är viktigt för att skydda framtida turistindustri.¹¹² Norge poängterar dock att ursprungsbefolkningarnas anpassning till de nya förutsättningarna ska ske helt på frivillig basis då det står att:

”The Government will seek to provide conditions that enable the indigenous peoples themselves, in a proactive manner and in accordance with their own wishes

¹⁰⁷ Elliot, Lorraine. 1998. *The Global Politics of the Environment*. s. 159.

Dalby, Simon. 2002. *Environmental Security*. s. 151.

¹⁰⁸ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 30.

¹⁰⁹ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 38.

¹¹⁰ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 37.

¹¹¹ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 43.

¹¹² NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 26-27.

and needs, to participate in the processes and benefit from the opportunities offered by the future development of the North”.¹¹³

Detta tolkas som att förändringarna inte bara ses som ett hot mot ursprungsbefolkningarna, utan också som en möjlighet. Men kan statens motiv för att skydda ursprungsbefolkningarna mot miljöförändringarna vara andra än de som uttrycks manifest i texten? Ett sådant argument lägger Elliot fram då hon skriver:

”The rationale for involving or even empowering indigenous peoples is therefore often couched in terms of the benefit to industrial society and to sustainable development rather than, necessarily, to the interest and rights of indigenous people”.¹¹⁴

Spår av detta går att finna i den norska statens motiv för att skydda ursprungsbefolkningarna mot de nya miljöhoten då det anses att deras kunskaper om Arktis är unika och värdefulla för utvecklingen av The High North.¹¹⁵ Man fortsätter med att skriva att denna kunskap ska utnyttjas:

”by the public administration, the business sector and future generations [...] The purpose is to ensure that traditional knowledge is an element in the process of further developing our knowledge and that it is integrated into planning and management in the areas of land use, natural resources and the environment in the High North”.¹¹⁶

Detta kan förvisso tolkas så som Elliot säger, som ett sätt för den Norska regeringen att värna om värdefull kunskap som kan nyttjas för bland annat miljömässiga och ekonomiska intressen, snarare än att de berörda individerna själva är referentobjekten. Det förefaller dock troligare att Norge avser bruka kunskapen för att öka förståelsen för de områden som kommer att exploateras av andra än ursprungsbefolkningarna, så att de erhåller ett bättre skydd.

Dalby skriver att i de flesta fall ses inte ursprungsbefolkningar eller deras områden som värda att beskydda, utan menar istället stater istället i större utsträckning avser att modernisera dem.¹¹⁷ Norge har omfattande strategier för att bevara ursprungsbefolkningars levnadssätt knutet till miljö. Staten implementerar etiska riktlinjer för alla former av ekonomisk aktivitet i de miljöområden som är av vikt för ursprungsbefolkningarnas sätt att leva,¹¹⁸ de kulturella och miljömässiga kunskaperna är här av vikt för att detta ska kunna göras på ett korrekt sätt.

¹¹³ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government’s High North Strategy*. s. 42.

¹¹⁴ Elliot, Lorraine. 1998. *The Global Politics of the Environment*. s. 164.

¹¹⁵ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government’s High North Strategy*. s. 43.

¹¹⁶ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government’s High North Strategy*. s. 43.

¹¹⁷ Dalby, Simon. 2002. *Environmental Security*. s. 94-95.

¹¹⁸ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government’s High North Strategy*. s. 43.

Inte bara ursprungsbefolkningarna i norr är sårbara som följd av miljöförändringarna i norr. Klimatförändringarna hotar kustsamhällen i norr med risk för stormar och höga vågor, tillgången till fisk kan också förändras.¹¹⁹ Den sårbarhet som identifieras bygger i stort på det stora beroendet av naturresurser som finns i norr, en förändring av klimaten och miljön menar Norge kan påverka detta.¹²⁰ Vidare finns det en medvetenhet om de arktiska miljöförändringarnas påverkan på det globala klimatet,¹²¹ samt att dessa förändringar kommer att ändra förutsättningarna för säkerheten för stater och individer på global nivå.¹²² 1,3 miljarder människor riskerar att förlora sin tillgång till vatten enligt den norska strategin.¹²³ Här synliggörs en universell dimension om de hot som miljöförändringarna har på individer. Några entydiga unilaterala eller multilaterala aktioner i Arktis för att beskydda den globala populationen är dock svåra att finna i strategin.

Såhär långt har denna del främst behandlat de *hot* som miljön kan utsätta individer för. Dessa hot rör först och främst Arktis ursprungsbefolkningar på ett generellt plan men också, till liten del, mer specifikt samerna, samt den globala populationen. Individdimensionens hela spännvidd uttrycks således i detta avseende, från det partikulära till det universella. Strategins tyngd ligger dock mot ursprungsbefolkningarnas sårbarhet inför miljön.¹²⁴ Individdimensionen ligger således i detta avseende någonstans mellan den partikulära och universella, men med en tonvikt mot det partikulära.

Vad gäller de möjligheter som miljön erbjuder för att höja den individuella säkerheten menas här, likt statsdimensionen, att fossila bränslen och fisknäringen är av stor nytta för att höja individens motståndskraft och säkerhet. Fiskeindustrin har så länge man kan minnas varit av särskilt stor vikt för att säkra lokala bosättnings ekonomier och utveckling i de norra delarna av Norge, fiskresurserna ska därför hanteras på ett långsiktigt sätt för att skydda framtida generationers nyttjande av dessa.¹²⁵ De vinster som fiskerieringen skapar ska också gynna de samhällen som är mest beroende av dessa resurser,¹²⁶ ett miljöberoende som gör individerna där mer sårbara för förändring.¹²⁷

Vidare menar Norge att det finns ett internationellt intresse och stor efterfrågan på norska fiskeprodukter.¹²⁸ Det nämns inte explicit i strategin, men nog är det så att en hållbar resurshantering av marina resurser kan hjälpa att säkra matsäkerheten annorstädes än bara i Norge,¹²⁹ även om forskare klokt poängterar

¹¹⁹ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 46.

¹²⁰ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 8.

¹²¹ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 8-9, 85.

¹²² NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 14.

¹²³ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 86.

¹²⁴ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 30, 37-38.

NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 7, 10, 42-43, 75.

¹²⁵ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 18.

¹²⁶ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 64.

¹²⁷ Barnett, Jon & W. Neil Adger. 2009. "Environmental Change, Human Security, and Violent Conflict". I Matthew, Richard A. Et al. *Global Environmental Change and Human Security*. s. 119-120.

¹²⁸ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 64.

¹²⁹ *Kaldt Kappløp*. 2009. [Film]. Del 2: "Resurskampen"

att svält inte bara uppstår som brist på mat, utan också har strukturella orsaker som fattigdom och ojämlikhet.¹³⁰ En hållbar utvinning av marina resurser gynnar alltså både de partikulära och universella individdimensionerna.

Olje- och gasutvinning är vidare av stor betydelse för att säkra välfärden och arbeten i norr.¹³¹ Detta följer av Norges generella bild av miljön, och framförallt dess resurser, som en nyckel för att säkra individers välmående. I strategin står det:

An overall goal is general strengthening of the economic base in this party of the country and providing for sound economic and social development, safeguarding settlements and creating the best possible living conditions for the people of the High North¹³²

En ökad aktivitet knuten till fossila bränslen kan alltså garantera god ekonomisk säkerhet och välfärd för individerna i norr. Samtidigt poängteras det att utvinningen av fossila bränslen måste ske med hög hälsostandard.¹³³ Inget skrivs direkt om denna prospekterings eventuella negativa inverkan på mänsklig hälsa, men mer forskning ska undersöka miljöfarliga substansers påverkan på mödrars hälsa,¹³⁴ något som kan indikera på en uppfattning om en ökad risk mot individers hälsa som följd av en industrialisering av bland annat Arktis.

Sammanfattningsvis ser Norge miljön som en stor källa till både framtida säkerhet och osäkerhet för individer. Denna spänning är dock i huvudsak mellan olika dimensioner inom referensobjektet. De tydligaste hoten uttrycks mot ursprungsbefolkningarna i norr (det talas i huvudsak om dem på ett allmängiltigt plan) vars kultur och ekonomiska bas hotas som följd av förändringarna och modernisering i Arktis, samt mot den globala populationen. Miljöhoten rör sig därmed från det partikulära i riktning mot det universella, även om fokus som sagt i huvudsak ligger i närområdet, samtidigt som miljöomöjligheterna främst riktas in mot den partikulära dimensionen även om det finns spår av ett gynnande av även den universella dimensionens säkerhet.

De möjligheter som miljön erbjuder är dock i huvudsak till icke-ursprungsbefolkningar i närområdet då ny och redan existerande utvinning anses erbjuda människor mat, arbete och generell välfärd. Eftersom dessa resurser är av stort värde för den partikulära dimensionen, är dessa följaktligen av vikt att skydda, varför i synnerhet fisk och andra marina resurser erhåller ett omfattande miljöskydd.

¹³⁰ Mobjörk, Malin, et al. 2010. *On Connecting Climate Change with Security and Armed Conflict – Investigating knowledge from the scientific community.* s. 76.

Dalby, Simon. 2009. *Security and Environmental Change.* s. 45.

¹³¹ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy.* s. 24, 67.

NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy.* s. 55.

¹³² NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy.* s. 53.

¹³³ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy.* s. 19.

NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy.* s. 13.

¹³⁴ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy.* s. 33.

4.3 Miljödimension

Som vi har sett ovan har Norge en omfattande syn på miljöns påverkan för säkerhet hos stater och individer. Detta innebär således att den är av vikt att skydda för dessa referensobjekt. Det är därför inte uppseendeväckande att Norge särskiljer på *naturresurser* och *miljön*, där naturresurser ses som de delar av miljön som är av vikt för staters och individers säkerhet och miljön som en resterande passiv del som inte på samma sätt kan höja eller minska säkerheten hos dessa referensobjekt. En uppdelning som på vissa sätt påminner om Dalbys exempel i teoridelen ovan.

Detta innebär däremot inte att de hot som riktas mot miljön inte synliggörs, eller att aktioner inte tas för att skydda denna, utan enbart att miljön många gånger beskrivs som om den bestod av två olika delar, som i följande citat, men också på andra ställen.¹³⁵

There are certain parts of the management plan area where the environment *and* natural resources have been identified as particularly valuable and vulnerable [min kursivering].¹³⁶

Tvärtom har Norge en reell föreställning om de hot som riktas mot ekosystem och biosfären, delvis som följd av klimatförändringarna som påverkas av mänsklig aktivitet, men också en mer direkt och påtaglig lokal förstörelse på grund av människans användning av miljön. Tydligast kan detta hot ses i dessa två citat:

Increasing international attention is being focused on the High North in response to environmental and climate change, polar ice melting and the challenges posed by these changes. Norway is uniquely positioned to monitor the impacts of anthropogenic environmental and climate change, which is particularly marked in the High North. Arctic climate change is affecting the global climate system and vice versa.¹³⁷

There is growing pressure on the natural and cultural environment as a result of more intensive use of areas on land and at sea and of living resources, the development of infrastructure, growing industrial activity and rising transport volumes associated for example with the petroleum industry.¹³⁸

Norge hyser vidare farhågor om att andra staters fiskeflottors överkapacitet kan komma att hota inte bara fisken, utan hela biodiversiteten, i redan känsliga

¹³⁵ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 8, 19, 25, 29, 45

¹³⁶ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 47.

¹³⁷ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 8.

¹³⁸ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 45.

ekosystem.¹³⁹ Norge tänker därför se till att omfattande studier görs på de marina ekosystemens sårbarhet och påverkan av fisket innan fiskekvoter i de norra haven fastställs.¹⁴⁰

Arktis unika biodiversitet anses, som följd av global uppvärmning och mer omfattande aktivitet i norr, komma att utsättas för mer risker. Norge ser det därför som sin egen och andra arktiska staters uppgift att bevara detta unika områdets biodiversitet.¹⁴¹ Detta kan tolkas som en partikulär miljödimension eftersom det enbart är Arktis biodiversitet som ska skyddas, men som tidigare nämnt menar den ekologiska teorin att den biologiska mångfalden ska skyddas, eftersom människan inte förstår det komplexa samspelet mellan ekosystem, detta tolkas således som ett miljöskydd av universell dimension.

Att *andra* fiskeflottor än norska hotar ekosystemen går vidare in i en bild om miljöhot som ett hot som är skapat, till dels, av någon annan än Norge. Norge pekar ut Ryssland och i synnerhet Kolahalvön, som en stor källa till miljöfarliga ämnens utbredning i The High North.¹⁴² Miljöhotens transnationalitet kräver därför kollektiva insatser för att bemötas.¹⁴³ Hoten mot Norges närmiljö är således delvis av nationell härkomst som följd av ökad inhemsk aktivitet, men också från någon *annan*, de har alltså både en partikulär och universell källa.

Det fall där Norge unilateralt tar aktion för att skydda miljön går tydligast att se i fallet Svalbard. I strategin står det:

Svalbard will be maintained as one of the world's best managed wilderness areas. The strict environmental legislation and comprehensive protection regime will be continued and further develop to meet the challenges that expanding economic activity on and around the archipelago poses. In the event of a conflict between environmental targets and other interests, environmental considerations are to prevail.¹⁴⁴

Detta är ett fall där den ekologiska teorin förefaller passa in i relation till strategin med den partikulära dimensionen, som ett enskilt ekosystem. Norge avser här att skydda ekosystemet till fullo, inte för stater eller individers skull, utan referensobjektet är miljön och inget annat. Det går vidare att se att miljöskyddet i Svalbard prioriteras över alla andra intressen.

Men om Svalbards miljöskydd står över alla andra prioriteringar och intressen, hur står det då till med *resten* av miljön? Det råder ingen tvekan om Svalbards vikt i den norska strategin. I en del om miljöskydd för att främja turismen i norr står det att generellt sätt är det av stor vikt att skydda miljön, men att "Particularly

¹³⁹ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 16.

¹⁴⁰ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 26.

¹⁴¹ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 45.

NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 73.

¹⁴² NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 47.

¹⁴³ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. s. 28.

NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 8, 45.

¹⁴⁴ NMFA. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. s. 45.

high environmental standards have been set for Svalbard”.¹⁴⁵ Ett extraordinärt beskydd av Svalbards miljö, inte minst i förhållande till den ekonomiska aktiviteten, innebär implicit att övriga ekosystem inte erhåller samma värde eller skydd. I strategins aktionsplan står det att:

Priorities between the various action points [...] will have to be adapted to activity in the Government’s other priority areas, and to the economic situation in each budget year.¹⁴⁶

Går det att tolka detta som att andra intressen väger tyngre i relation till miljön i alla fall utom i fallet Svalbard, där det ju bestämt uttrycks att miljöns skydd ska prioriteras över alla andra? Jag finner inte en sådan tanke osannolik givet den uppdelning mellan värdefulla naturresurser och miljön som redan har presenterats, där prioriteringen av miljöskyddet åläggs naturresurserna och inte hela miljön.

Norge skriver ytterligare att vissa miljöområden i Barentsregionen är särskilt sårbara och att skador där kan få oåterkalleliga effekter, men att de också är extremt naturresursrika och att det är en utmaning att balansera miljöskydd och utvinning.¹⁴⁷ Tolkningen av prioriteringen är att Norge har en stor medvetenhet om miljöns sårbarhet som följd av människans aktiviteter, men att denna aktivitet ändå i viss mån tillåts fortsätta, då den gynnar andra referensobjekts säkerhet. Dessutom bedrivs det på Svalbard, som dessutom erhåller ett distinkt uttalat miljöskydd, av den norska staten främjad utvinning av kol.¹⁴⁸

En uttalad ambition ges därtill från Norge för att öka forskning på miljön, då de skriver att man ska öka sin forskning på sjöfåglar, miljöfarliga ämnen, havsbotten och fisk för att bättre förstå effekterna av människoorsakad aktivitet på miljön.¹⁴⁹ Samtidigt poängterar man att över 50 % av tillgängliga forskningsanslag går till aktiviteter som rör fossila bränslen.¹⁵⁰ Återigen ses den norska prioriteringen och särskiljningen, mellan naturresurser och miljö.

För att återkomma till turismen och vikten av att skydda naturen för att erbjuda goda turistupplevelser ses en skillnad mellan skydd av miljön för andra referensobjekt än för miljön, när man skriver:

Visitors enjoy the distinctive attractions of this part of Norway: watching killer whales break the surface of the water, seeing reindeer or going out onto the mountain plateau to view the Northern Lights in all their glory.¹⁵¹

¹⁴⁵ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government’s High North Strategy*. s. 26.

¹⁴⁶ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government’s High North Strategy*. s. 7.

¹⁴⁷ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government’s High North Strategy*. s. 74.

NMFA. 2006. *The Norwegian Government’s High North Strategy*. s. 16.

¹⁴⁸ NMFA. 2006. *The Norwegian Government’s High North Strategy*. s. 63.

Mörtberg, Johanna. 2000. ”Norska miljoner till kolbrytning på Svalbard” I *Ny Teknik*. 2000-09-01.

¹⁴⁹ NMFA. 2006. *The Norwegian Government’s High North Strategy*. s. 25-26.

¹⁵⁰ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government’s High North Strategy*. s. 82.

¹⁵¹ NMFA. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government’s High North Strategy*. s. 62.

Den ekologiska säkerhetens grundläggande argument är att organismer och miljön har ett *eget* värde,¹⁵² detta argument syns det lite av i citatet ovan. Späckhuggarna, renarna, rentav norrskenet ges sitt värde i relation till människan då människan njuter av att beskåda dem, snarare än att de ses som värdefulla själva.

I sammanfattningen av dimensionsanalysen ur det ekologiska perspektivet är målet att göra en kort redogörelse över de två dimensionernas spänning och utbredning. Detta är svårare att göra i denna del än i de andra två, då det inte på samma sätt uttrycks hot och aktioner för beskydd av miljön av den digniteten som den ekologiska teorin behandlar.¹⁵³ Dessa delar har därför undantagits i analysen. Det finns dock fall av ekologiskt beskydd av miljön i strategin, inte minst ambitionen om beskyddandet av Arktis biodiversitet och bevarandet av Svalbard, samt en uppfattning om hotet mot biosfären som en följd av klimatförändringarna.

Strategin innehåller således både partikulära och universella dimensioner. Måhända finns där en tendens mot det partikulära då man avser att skydda denna dimension i högre grad än den universella dimensionen. Hotbilden som uttrycks har dock definitivt en universell dimension då man tydligt uttrycker en koppling mellan Arktis förändringar och den påverkan denna har på en redan hotad global miljö.

¹⁵² Elliot, Lorraine. 1998. *The Global Politics of the Environment*. s. 75.

¹⁵³ Barnett, Jon. 2001. *The Meaning of Environmental Security*. s. 116.

5 Resultat & Slutsats

Vid flera genomläsningar av strategin står det klart att Norge har en omfattande relation till miljön. Detta syns inte minst av den rent kvantitativa förekomsten som miljön har. Miljön behandlas i egna kapitel, men är även närvarande i så gott som alla delar i strategin, vare sig det rör infrastruktur, suveränitet, turism, ursprungsbefolkningar eller affärsfrågor.

Forskningsfrågan var dock inte att mäta relationens omfattning, utan istället att beskriva hur denna relation ser ut. Det resultat jag har kommit fram till är att det finns en stor komplexitet i denna relation, då det finns stora spänningar inom den. Dessa spänningar uttrycks mellan två centrala begrepp som har använts i analysen av empirin: *möjlighet & risk*.

Den starkaste spänningen inom ett referensobjekt fanns hos individdimensionerna, där den universella populationens sårbarhet inför ökad aktivitet i norr synliggörs. En ökad aktivitet i Arktis kan nästan bokstavligt talat elda på den globala uppvärmningen som kan öka den globala populationens sårbarhet, men samtidigt öka säkerheten och motståndskraften mot förändringar hos flertalet av Arktis individer. En ökad partikulär individsäkerhet i Arktis kan således verka negativt för den universella individsäkerheten. Den andra spänningen fanns mellan ursprungsbefolkningarna i Arktis och de, enligt strategin, odefinierade övriga individerna, där de senares säkerhet gynnas av aktivitet i Arktis med ökad välfärd som följd, men där man uttrycker oro för minskad individuell säkerhet för ursprungsbefolkningar då deras kulturella och ekonomiska fundament riskerar att utarmas eller förstöras. Denna spänning uttrycks således *inom* den partikulära dimensionen.

Spänningar finns även mellan olika referensobjekt. Dessa uttrycks främst mellan stats- och individdimensionernas relation till miljödimensionerna. *Möjligheter* uttrycks till ökad säkerhet för staten både partikulärt och universellt, samt för individer (huvudsakligen partikulärt) genom relationen till miljön. Dessa möjligheter kommer dock inte utan *risk*, en risk som drabbar miljöns partikulära samt universella dimensioner.

Intressant är att inga möjligheter till *ökad* ekologisk säkerhet uttrycks i strategin, det rör sig enbart om att möta de risker som finns och bevara naturen som den är, eller i värsta fall lindra negativa effekterna på den. Samtidigt kan det inte nog poängteras att den ekologiska teorins höga ambitionsnivå till viss del utesluter det miljöskydd som Norge faktiskt talar om i strategin, då det inte anses vara av tillräcklig storhet.

Norge har alltså en komplicerad relation till miljön, då den anses erbjuda både möjligheter till ökad säkerhet, men också risk för minskad säkerhet. Miljöns värde ges i huvudsak till de resurser som denna producerar och som kan komma att nyttjas för att höja staters och individers säkerhet, varför dessa resurser i

synnerhet anses vara värda att beskydda. Dessa delar av miljön präglar därför Norges relation till miljön.

Angående säkerhetskonceptet breddning och fördjupning i den Arktiska strategin framgår det tydligt att Norge har en bred säkerhetssyn i relation till miljön, då denna uppfattas som en säkerhetsfråga av den Norska staten. Vidare besitter Norge också en djup säkerhetssyn, då individdimensionerna behandlas särdeles omfattande i relation till miljön, jämfört med de andra referensobjektens dimensioner. Strategin når däremot inte tillräckligt djup för att på allvar kunna sägas täcka även de ekologiska dimensionerna. Kanske beror detta på, som redan nämnt, den ekologiska teorins höga ambitionsnivå där *minst* fullständiga ekosystem ska beskyddas och inte enskilda arter eller mindre områden.

6 Referenser

- ACIA = Arctic Climate Impact Assessment. 2004. *Impacts of a Warming Arctic*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Barnett, Jon & W. Neil Adger. 2010. "Environmental Change, Human Security, and Violent Conflict". I Matthew, Richard A, Jon Barnett, Bryan McDonald & Karen L O'Brien. (red.) 2009. *Global Environmental Change and Human Security*. Cambridge, Mass: MIT Press
- Barnett, Jon. 2001. *The Meaning of Environmental Security: Ecological Politics and Policy in the New Security Era*. London: Zed.
- Bergman Rosamond, Annika. 2011. *Perspectives on security in the Arctic area*. Copenhagen: Danish Institute for International Studies (DIIS). [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.diis.dk/sw111547.asp> Hämtdatum: 2012-04-26
- Bergström, Göran & Kristina Boréus. (red.) 2005. Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. 2., [omarb.] uppl. Lund: Studentlitteratur
- Booth, Ken. 2007. *Theory of world security*. Cambridge: Cambridge University Press
- Buzan, Barry & Lene Hansen. 2009. *The evolution of international security studies*. Cambridge: Cambridge University Press
- Buzan, Barry, Ole Wæver & Jaap de Wilde. 1998. *Security: a new framework for analysis*. Boulder: Lynne Rienner
- Dalby, Simon. 2002. *Environmental security*. Minneapolis: University of Minnesota Press
- Dalby, Simon. 2009. *Security and Environmental Change*. Cambridge: Polity Press.
- de La Fayette, Louise Angélique. 2008. "Ocean governance in the Arctic". I *The International Journal of Marine and Coastal Law*. Vol. 23. Issue 3. pp. 531-566.
- Eckersley, Robyn. 2009. "Environmental security, climate change, and globalizing terrorism" I Grenfell, Damian & Paul James (red.) 2009. *Rethinking insecurity war and violence*. London: Routledge
- Elliott, Lorraine. 1998. *The global politics of the environment*. Basingstoke: Macmillan
- Eneroth, Bo. 1987. *Hur mäter man "Vackert"? Grundbok i kvalitativ metod*. [Ny utg.] Stockholm: Natur och Kultur
- Esaiasson, Peter, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson & Lena Wägnerud. 2003. *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 2 [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik

- Finger, Matthias. 1991, "The military, the nation state and the environment". I O'Tuathail, Gearóid, Simon, Dalby & Paul, Routledge. (red). 1998. *The Geopolitics Reader*. London: Routledge
- Granholm, Niklas & Kiesow, Ingolf. 2010. *Olja och gas i ett nytt och förändrat Arktis: energifrågans utveckling mot bakgrund av regionens strategiska dynamik*. Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI). [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.foi.se/upload/nyheter/2010/Granholm.pdf> Hämtdatum: 2012-04-20
- Granholm, Niklas (red). 2008. *Arktis: strategiska frågor i en region i förändring*. Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www2.foi.se/rapp/foir2469.pdf> Hämtdatum: 2012-04-10
- Granholm, Niklas. 2008. "Effekter på sjöfarten" I Granholm, Niklas (red). *Arktis: strategiska frågor i en region i förändring*. Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)
- Hedén, Johan. 1994. *Miljöpolitikens natur*. Diss. Linköping: Univ.
- Heininen, Lassi. 2011. *Arctic Strategies and Policies: Inventory and Comparative Study*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.nrf.is/images/stories/Hveragerdi/Arctic_strategies_6th_final.pdf Hämtdatum: 2012-04-18
- Hellspong, Lennart. 2001. *Metoder för brukstextanalys*. Lund: Studentlitteratur
- Hurrell, Andrew. 1995. "The Global Environment" I Booth, Ken & Steve Smith (red). 1995. *International Relations Theory Today*. Cambridge: Polity Press
- ICPR = International Commission for the Protection of the Rhine. 1999. *Convention on the Protection of the Rhine*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.iksr.org/fileadmin/user_upload/Dokumente_en/Convention_on_the_Protection_of_the_Rhine_12.04.99-EN_01.pdf Hämtdatum: 2012-05-06
- Igoe, Jim. 2008. "Global Indigenism and Spaceship Earth: Convergence, Space, and Re-entry Friction". I Oosthoek, Jan & Barry K, Gills. 2008. *The Globalization of Environmental Crisis*. London: Routledge
- IPCC = Intergovernmental Panel on Climate Change. 2007. *Synthesis Report: An assessment of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/syr/ar4_syr.pdf Hämtdatum: 2012-05-09
- Johannessen, Asbjörn & Per Arne Tufte. 2003. *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber
- Kaldt Kappløp. 2009. [Film] "Del 2: Resurskampen" Regi: Torstein Molle Haug. Norge: Nordisk Film & TV AS
- Kiesow, Ingolf. 2010. "Olja, gas, klimat och tillgänglighet i Arktis" I Granholm, Niklas & Ingolf Kiesow. 2010. *Olja och gas i ett nytt förändrat Arktis: Energifrågans utveckling mot bakgrund av regionens strategiska dynamik*. Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI).
- Kütting, Gabriela. 2007. "Environment, Development, and the Global Perspective: From Critical Security to Critical Globalization" I *Nature and Culture*. Vol. 2. Issue 1. pp 49 – 66.
- Le Billon, Philippe. 2001. "The Political Ecology of War: Natural Resources and Armed Conflict". I *Political Geography*. Vol. 20. Issue 5. pp. 561-584.

- Lee, James R. 2009. *Climate change and armed conflict: hot and cold wars*. London: Routledge
- Lopez, Alexander. 2009. "Environmental Transborder Cooperation in Latin America". I Matthew, Richard A, Jon Barnett, Bryan McDonald & Karen L O'Brien. (red.) 2009. *Global Environmental Change and Human Security*. Cambridge, Mass: MIT Press
- Matthew, Richard A, Jon Barnett, Bryan McDonald & Karen L O'Brien. (red.) 2009. *Global Environmental Change and Human Security*. Cambridge, Mass: MIT Press
- Matthew, Richard A, Jon Barnett & Karen L O'Brien. 2009. "Global Environmental Change and Human Security: An introduction". I Matthew, Richard A, Jon Barnett, Bryan McDonald & Karen L O'Brien. (red.) 2009. *Global Environmental Change and Human Security*. Cambridge, Mass: MIT Press
- Mintz, Alex & DeRouen, Karl. 2010. *Understanding Foreign Policy Decision Making*. New York: Cambridge University Press
- Mobjörk, Malin, Mikael Eriksson & Henrik Carlsen. 2010. *On connecting climate change with security and armed conflict: investigating knowledge from the scientific community*. Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www2.foi.se/rapp/foir3021.pdf> Hämtdatum: 2012-04-22
- Mörtberg, Johanna. 2000. "Norska miljoner till kolbrytning på Svalbard" I *Ny Teknik*. 2000-09-01. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.nyteknik.se/nyheter/it_telekom/allmant/article215542.ece Hämtdatum: 2012-05-21
- NMFA = Norwegian Ministry of Foreign Affairs. 2006. *The Norwegian Government's High North Strategy*. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/strategien.pdf> Hämtdatum: 2012-04-22
- NMFA = Norwegian Ministry of Foreign Affairs. 2009. *New Building Blocks in the North – The next Step in the Government's High North Strategy*. [Elektronisk] Tillgänglig: http://www.regjeringen.no/upload/UD/Vedlegg/Nordomr%C3%A5dene/new_building_blocks_in_the_north.pdf Hämtdatum: 2012-04-22
- Peoples, Columba. & Nick Vaughan-Williams. 2010. *Critical security studies: an introduction*. London: Routledge
- Rummukainen, Markku & Erland Källén. 2009. *Ny klimatvetenskap 2006-2009*. Kommissionen för hållbar utveckling, Regeringskansliet. [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/content/1/c6/12/45/49/373f0b1d.pdf> Hämtdatum: 2012-05-03
- Sheehan, Michael. 2005. *International security: An analytical survey*. London: Lynne Rienner Publishers.
- Skagestad, Odd Gunnar. 2010. *The 'High North': An elastic Concept in the Norwegian Arctic Policy*. Fridtjof Nansen Institute (FNI). [Elektronisk] Tillgänglig: <http://www.fni.no/doc&pdf/FNI-R1010.pdf> Hämtdatum: 2012-05-13

- Sooros, Marvin. S. 2009. "Approaches to Enhancing Human Security". I
Matthew, Richard A, Jon Barnett, Bryan McDonald & Karen L O'Brien. (red.)
2009. *Global Environmental Change and Human Security*. Cambridge, Mass:
MIT Press
- Teorell, Jan & Torsten Svensson. 2007. *Att fråga och svara:
Samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber
- UNDP = United Nations Development Programme. 1994. *New dimensions of
human security*. [Elektronisk] Tillgänglig:
http://hdr.undp.org/en/media/hdr_1994_en_chap2.pdf Hämtdatum: 2012-04-
15